

Työterveyslaitos

Liikenne- ja viestintäministeriö

katja.peltola@gov.fi

29.9.2022

S-postinne 7.9.2022, VN/17306/2022

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI ALUSTURVALLISUUDEN VALVONNASTA ANNETUN LAIN, LAIVAVÄESTÄ JA ALUKSEN TURVALLISUUSJOHTAMISESTA ANNETUN LAIN SEKÄ LIIKENTEEN PALVELUISTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Työterveyslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua aluksen miehityksestä ja laivaväen pätevydestä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta. Asetuksen 33 § käsitellään vuokraveneen kuljettajankirjan myöntämisen edellytyksiä.

Ehdotetun aluksen miehityksestä ja laivaväen pätevydestä annetun valtioneuvoston asetuksen muutoksen mukaisesti vuokraveneen kuljettajankirjan myöntämisen edellytyksenä on terveysvaatimusten osalta vähintään voimassa oleva ajokorttilain (386/2011) mukainen ryhmän 1 ajokortti tai vähintään ryhmän 1 ajokortin ajoterveysvaatimusten täyttämisen osoittaminen ajokorttilain mukaisesti. Nykyisen lainsäädännön mukaisesti ensimmäistä kertaa ryhmän 1 ajokorttilupaa hakiessaan hakija voi itse vakuuttaa täyttävänsä ajoterveysvaatimukset. Mikäli vaatimukset täyttyvät, lääkärinlausuntoa ei tarvita.

Ehdotetun valtioneuvoston asetuksen mukaan vuokraveneenkuljettajakirjan terveysvaatimukset on asetettu ryhmän 1 ajokortin ajoterveysvaatimusten mukaisiksi. Vuokraveneenkuljettajille ei siis sovellettaisi toimintaympäristön vaatimuksia asianmukaisemmin vastaavia merenkulun ILO/IMO:n tai kansallisen laivaväen lääkärintarkastuslain mukaisia terveysvaatimuksia. Maantieliikenteessä aistivaatimukset ovat erilaisia, näissä esimerkiksi ei edellytetä värinäkövaatimuksia, jotka taas on katsottu perustelluksi merenkulun navigointi- ja tähystystehtävissä toimimiselle. Erityisesti kapeilla saaristoreiteillä navigointi perustuu edelleen viime kädessä merimerkkien havaitsemiseen. Tähystystehtävissä muun alusliikenteen havainnoinnissa, alusten kulkusuuntien määrittämisessä ja turvallisen reitin varmistamisessa (sektoriloisto) värikoodeihin perustuvan informaation tunnistaminen on edelleen tärkeää. Pienetkin värienerotuskyvyn vajavuudet, jotka hyvissä olosuhteissa eivät välttämättä edes ilmene, korostuvat näköolosuhteiden heikentyessä sateen, sumun tai pimeyden johdosta.

Ryhmän 1 ajokorttia hakiessa hakijan tulee vakuuttaa, että hänen näkönsä on tutkittu viimeisen vuoden aikana asianmukaisesti ja hänen on todettu täyttävän vaatimuksen siitä, että hänen silmiensä yhteisnäkö on vähintään 0,5. Henkilö voi siten olla jopa yksisilmäinen, kun taas merenkulussa tähystystehtävissä toimivilta edellytetään, että molempien silmien näön tulee olla vähintään 0,5 ja ilman lasikorjausta pitää olla vähintään 0,1 näkökyky. Tällä pyritään varmistamaan, että henkilön toimintakyky ei täysin häviä esim silmälasien rikkoutuessa tai huuruntuessa hankalissa sääolosuhteissa tai poikkeustilanteissa. Navigoinnin ja laivan turvallisen operoinnin kannalta on myös pidetty tarpeellisena, että henkilöllä on molemmissa silmissä normaalit näkökentät.

Laivaolosuhteissa terveysvaatimukset eroavat muista liikennemuodoista myös siksi, että äkillisen sairaanhoidon tarpeessa mereltä hoitoonpääsemisessä on huomioitava aina pitkät viiveet eikä äkillisen toimintakyvyn menetys saisi vaarantaa aluksen turvallista operointia. Vuokraveneessä ei välttämättä ole muita vastaavia aluksenkäsitelytaitoja omaavia henki-

loitä, jos kuljettajan toimintakyky on äkillisen terveydentilan muutoksen johdosta heikentynyt tai vaarantunut.

Toisaalta myös maantieliikenteessä ammattimaisessa ajossa esim taksinkuljettajilta vaaditaan ryhmän 2 ajoterveysvaatimukset, vaikka ajetaan henkilöautolla ja kyydissä voi olla yksi matkustaja. Nykyisen lainsäädännön mukaisesti ensimmäistä kertaa ryhmän 1 ajokorttilupaa hakiessaan hakija voi itse vakuuttaa täyttävänsä ajoterveysvaatimukset. Asetusehdotuksen mukaan valtamerellä vuokravenettä kipparoiva aluksen päällikkö voisi toimia ilman mitään varsinaista lääkärintarkastusta vain omailmoituksen perusteella, vaikka vastaavasti yhtä henkilöä kuljettavalta taksinkuljettajalta edellytetään huomattavasti vaativammat ryhmän 2 ajoterveysvaatimukset (lääkärin toteamana, ei pelkästään omalla vakuutuksella). Vuokra-veneenkuljettajalta ei myöskään edellytetäisi mitään värinäkövaatimuksia tai muita erityisesti laivatyön tarpeelliseksi arvioituja terveysvaatimuksia.

Ehdotukset

Työterveyslaitos ehdottaa kiinnitettävän huomiota vuokraveneen kuljettajankirjan terveysvaatimusten epäloogisuuteen suhteessa muihin liikennemuotoihin kuten taksinkuljettajien suhteessa huovattavasi vaativampiin R2 mukaisiin ajoterveysvaatimuksiin ja muihin merenkulun terveysvaatimuksiin nähden. Myös lossinkuljettajilta edellytetään näihin tehtäviin säädettyjä värinäkö- ja kuulovaatimuksia. Merellisen toimintaympäristön ja navigointitehtävien mukaisesti olisi tarkoituksenmukaisempaa edellyttää vuokraveneen kuljettajilta vastaavia terveysvaatimuksia kuin laivaväen lääkärintarkastuksista annetussa laissa 117/2010 on määritelty. Yksityiskohtaisemmin kansallisista laivaväen terveysvaatimuksista ohjeistetaan sosiaali- ja terveysministeriön laivaväen lääkärintarkastusohjeissa ja tautiryhmäkohtaisissa soveltamisohjeissa. Kansainväliset merenkulua koskevat näkö- ja kuulokyvyn vähimmäisvaatimukset perustuvat merenkulkijoiden koulutuksesta, pätevyyksistä ja vahdinpitoa koskevaan yleissopimukseen (STCW-yleissopimus, Section A-I/9).

Liikenteen palveluista annettuun lakiin on ehdotettu lisättävän lain 102 §:ään uusi momentti, joka sisältäisi asetuksen – ja määräyksenantovaltuudet. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä vuokraveneen kuljettajakirjaa koskevista vaatimuksista. Työterveyslaitos esittää tarkasteltavaksi, olisiko turvallisuuden parantamiseksi tarkoituksenmukaista edellyttää vähintään valtamerialueella purjehtivien alusten kuljettajakirjan haltijoilta laajempaa ensihoidon osaamista kuin pelkää veneilijöille tarkoitettua ensiapukoulutusta ja toisaalta aluksilta pitkät hoitopäätyn viiveet huomioivaa laiva-apteekkivarustusta.

Päivi Miilunpalo
ylilääkäri